

عنوان مقاله:

بررسی و تحلیل ماهیت و نقش سیاسی وزارت دربار در عصر پهلوی دوم

محل انتشار:

فصلنامه پژوهش های تاریخی، دوره 6، شماره 3 (سال: 1393)

تعداد صفحات اصل مقاله: 26

نویسندگان:

مرتضی دهقان نژاد - دانشگاه اصفهان

امیر آغایی - دانشگاه اصفهان

خلاصه مقاله:

درک ماهیت نقش سیاسی وزارت دربار در دوره پهلوی دوم، چه در چارچوب شرح وظایف قانونی و چه در عرصه واقعیت های عملی حوزه سیاست، تنها با در نظر گرفتن رابطه ضروری این نهاد با نهاد پادشاهی، ممکن و میسر است. در مقاطعی از دوران مزبور که هنوز خواست شاه مبنی بر تمرکز قدرت تحقق نیافته بود، قدرت وزرای دربار نیز، براساس نظام رسمی و قانونی توزیع قدرت در قانون اساسی، چندان درخور توجه نبود؛ پس، متصدیان این منصب مرتبا دچار تغییر می شدند. در این دوران، غالب مساعی وزرای دربار، به امور داخلی دربار و خاندان سلطنتی معطوف می شد. اما به مرور زمان، تمرکز قدرت و شخصی شدن عرصه سیاسی و به تبع آن، اهمیت یافتن روابط غیررسمی و نزول جایگاه نهادهای قانونی، به ارتقاء جایگاه اشخاص منجر شد. در این وضعیت، قدرت و جایگاه سیاسی وزارت دربار نیز به طور واضحی ارتقا یافت. در این راستا، وزیردربار یکی از اصلی ترین اهرم های شاه، در ایجاد و حفظ نظام مزبور بود؛ چون وزیردربار با اقدامات فراقانونی و به ندرت در چارچوب وظایف قانونی، با بهره گیری از شبکه روابط غیررسمی، برای تغییر جایگاه قانونی دولت و نخست وزیر و تعامل و گاه تقابل با نخبگان حکومتی و نخبگان مخالف تلاش می کرد. چنان که فعالیت های وزیردربار در حوزه روابط خارجی که به موازات کنش های وزارت خارجه صورت می گرفت، در قالب نگرش شاه به حاکمیت و رویکرد وی در توزیع متداخل وظایف بوروکراتیک، درک کردنی است. همچنین، باید توجه کرد که میزان قدرت سیاسی وزرای دربار، ناهمسان بود؛ چون براساس دو عامل وضع تاریخی و توانایی های شخصی وزیر، در نوسان بود.

کلمات کلیدی:

وزارت دربار، نظام سیاسی پهلوی، شاه، نخبگان سیاسی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1323938>

